

Metoda souběžného plánování na taktickém stupni

Redakčně zpracovaný a zkrácený článek generálmajora L. Moroče, uveřejněný v „Informačním sborníku štábu a technického výboru spojených ozbrojených sil“ č. 15/1978.

Změny, které nastaly v posledním desetiletí v organizaci, vybavení a technickém zabezpečení vojsk, měly za následek zvýšení palebné a úderné síly, ochranu i manévrovost svazků, útvarů a jednotek. To všechno ovlivnilo formy a metody přípravy a vedení bojové činnosti a zvýšilo požadavky, kladené na velení vojskům.

Rostoucí význam velení vidíme zvláště v tom, že napomáhá realizaci potenciálu, který je v organizaci, bojové přípravě, technice a morální pevnosti vojsk.

Takové ukazatele soudobého vševojskového boje, jako jsou náhlé změny situace v širokém úseku fronty, rozhodná a dynamická bojová činnost, vedená na směrech, boj za získání a udržení iniciativy, kladou na velení vojskům podstatné požadavky, jako jsou např. potřeba vysoké operativnosti, pružnosti, utajení a nepřetržitosti. Jsou stejně důležité a zanedbání jednoho nepříznivě ovlivní realizaci dalších. Avšak z hlediska plánování je operativnost nejdůležitějším požadavkem, a proto se budeme podrobněji zabývat touto otázkou.

Operativnost velení velmi úzce souvisí s bojem o čas a zvláště o zkrácení celého procesu velení a jeho udržování na optimální úrovni. Operativnost je rovněž jedním z hledisek, která vyjadřují schopnost velitelů a štábů rychle shromažďovat, analyzovat a hodnotit informace v podmínkách určité vzniklé situace, přijímat rozhodnutí a předávat úkoly podřízeným a tím zabezpečovat časovou převahu ve vztahu k nepříteli. To je však jen jedna stránka operativnosti.

Druhá stránka je přesnost a umění v práci. Zkušenosti z velení podřízeným potvrzují, že velení můžeme považovat za operativní tehdy, napomáhá-li tomu, aby

bez shonu, zmatku, ale rychle, přesně a se znalostí věci reagovalo na vzniklou situaci, dovedně řídilo činnost vojsk a předcházelo nepříteli. Důležitou podmínkou udržení operativnosti je vyčlenění podřízeným štábům pro jejich práci více času z celkové doby, která je k dispozici.

Kromě dobré operační a taktické přípravy velitelů, vojáků, štábů a používáním soudobých prostředků ZAS patří k hlavním podmínkám operativnosti velení účelné uskupení štábů pro řízení boje, vypracování účinného stylu a metod práce velitelů a štábů.

Současně s těmito zkušenostmi a výzkumem v této oblasti, vedeného s cílem zvýšení účinnosti velení bylo zjištěno, že zavedení souběžné metody práce je rovněž jednou z cest k zabezpečení operativnosti velení v období organizace a vedení boje a operace.

Podstata souběžné metody tkví v takové organizaci práce velitelů a štábů, kdy v procesu přijetí a rozpracování rozhodnutí podřízené štáby (alespoň o dva stupně níže) na základě předběžných nařízení velitele souběžně s nadřízenými štáby plánují a organizují bojovou činnost. Toho dosahujeme dodržováním některých podmínek a především systémem jednotného principu práce velitelů a štábů daného stupně velení při plánování a organizaci boje, dále časovým rozdělením různých druhů práce. Je výhodné včas připravit rozsah práce velitele, náčelníka štábu a dalších hlavních funkcionářů na období organizace boje a na základě toho sladit způsob operativní činnosti všech funkcionářů štábu. Výsledkem této práce bude jednoduchý síťový grafikon práce, ve kterém bude časově a obsahově sladěná práce nadřízeného velitele a podřízených.

Tento pracovní dokument, rozpracovaný na všech stupních velení, zahrnuje určité časové období a napomáhá včasnému splnění úkolů a využívání času. Zabezpečuje operativnost, sladěnost a styl jak v práci daného štábu, tak i v činnosti podřízených velitelů a štábů.

Tento grafikon práce musí zahrnovat celkový rozsah práce velitelů a štábů, posloupnost v procesu přijímání rozhodnutí při plánování a organizaci bojové činnosti. Kromě toho obsahuje odpovědnost jednotlivých funkcionářů štábů druhů vojsk, oddělení a skupin, kdo, co a kdy má zpracovat, jaké podklady dodat, jaká hlášení a informace připravit a kdy doručit úkoly formou předběžných nebo konečných nařízení atd.

V průběhu cvičení „Sojuz-77“ štáb zpracoval na období plánování a organizace operace (boje) sklobený grafikon práce počínaje štátem frontu a konče štátem pluku, který obsahoval charakter činnosti velitelů a štábů, dobu cyklu velení od obdržení úkolu až do konečného určení bojových úkolů podřízeným. Tato doba byla různá pro jednotlivé stupně velení: pro svaz 6 hodin, svazky 4 hodiny, a útvary 3 hodiny.

Toto je jen jedna z několika řídicích forem organizace souběžné práce. Kromě toho je důležité odstranit v práci velitelů a štábů určité vztahy formy práce a návyky, které již zastaraly.

Především máme za to, že není dost opodstatněné tvrzení, že velitel může zhodnotit situaci až po obdržení úkolu. Z našich zkušeností vyplývá, že velení na podkladě známých zpráv je schopno ještě do doby obdržení úkolu hluboce zhodnotit situaci (organizaci, dislokaci, způsob vedení boje vlastními vojsky a pravděpodobným nepřítelem, specifické zvláštnosti terénu, počasí atd.), na základě toho včas uskutečnit řadu opatření a informovat podřízené.

Kromě toho do doby obdržení úkolu jsou velitelé a štáby schopny připravit různé podklady, propočty, formuláře, programy pro samočinné počítače atd., které ulehčí a urychlí rozpracování rozhodnutí.

Vzhledem k tomu, že podřízení zahajují konkrétní a cílevědomou práci po obdržení předběžných nařízení od nadřízeného štábu, je nutné dosáhnout toho, aby obsahovala podle možnosti všechny potřebné údaje. To přirozeně nevylučuje požadavek, že v případě kdy tato nařízení nebudou vydána, musí nadřízený štáb včas informovat podřízené o plánované bojové činnosti.

V zájmu zvýšení hodnoty vydávaných předběžných nařízení je účelné změnit

způsob práce velitele v průběhu přijetí rozhodnutí.

V souladu se vžitým způsobem činnosti práce velitele většinou zahrnuje: ujasnění úkolu, celkové zhodnocení situace a na základě toho vypracování zámyslu jako základu rozhodnutí. Tyto prvky jsou vzájemně sklobenými články práce, které v závislosti na připravenosti, návyků a zkušeností velitelů i štábů tvoří proces, uskutečňovaný v poměrně krátké době.

Na stupni divize—pluk je rozpracování zámyslu rozhodnutí rovněž produktem kolektivní práce, což v žádném případě neovlivňuje smysl té hlavní zásady, že rozhodnutí v konečném jeho podobě přijímá velitel s nedílnou velitelskou pravomocí. Má za ně také odpovědnost.

Zásadní otázkou operativnosti a souběžného plánování je čas, který potřebuje velitel pro rozpracování zámyslu. Považujeme proto za účelný takový způsob práce, kdy velitel divize (pluku) společně se svými zástupci, náčelníkem štábu, náčelníkem operačního oddělení, raketových vojsk a dělostřelectva a dalšími studuje úkol nadřízeného velitele.

Tento způsob práce umožňuje:

1. Dokonale a podrobně ujasnit úkol.
2. Rozpracovat zámysl v krátké době s přihlédnutím ke všem faktorům.

Úkol, obdržení od nadřízeného velitele, a zámysl je účelné zakreslovat současně do dvou map. Po schválení zámyslu nadřízeným velitelem průběh další práce většinou zahrnuje informace štábu divize o zámyslu velitele a stanovení úkolů hlavních funkcionářů k rozpracování plánů jejich činnosti, zpracování informací a nařízení pro podřízené. Tento úkol může plnit osobně velitel nebo náčelník štábu. Okamžitě jsou vydávána podřízeným předběžná nařízení. Na cvičení „Sojuz-77“ zpracování zámyslu svazku a útvarů tímto způsobem trvalo na štábu divize 1,5 hodiny, pluku 1 hodinu.

Charakteristické je, že zámysl velitele divize (na základě nařízení nadřízeného velitele) zpravidla obsahuje:

- rozhraní,
- úkoly,
- směr hlavního úderu,
- způsob zničení nepřítele,
- způsob sestavy,
- úkoly pluků.

Později velitel konkretizuje jen objekt pro jaderné údery a rozdělení sil a prostředků.

Z toho vyplývá také obsah předběžných nařízení:

- pásmo útoku (směr),
- úkoly,
- doba pohotovosti,
- další potřebné nejdůležitější údaje.

Považujeme za správné, že velitel divize osobně s využitím prostředků ZAS předává předběžné nařízení veliteli pluku, který bude útočit na hlavním směru. Ostatní útvarů mohou úkoly předávat směroví důstojníci s využitím formalizované dokumentace. Zkušenosti ze cvičení „Sojuz—77“ potvrdily, že k předání úkolů divizi a pluku s využitím formalizované dokumentace, kterou doporučil štáb spojených ozbrojených sil, bylo zapotřebí v průměru 10—16 minut. Důležité je, aby současně nebo bezmála současně s předběžným vševojskovým nařízením obdržely podřízené štáby nařízení náčelníků druhů vojsk.

Je výhodné, jestliže po vydání předběžných nařízení, v souladu s rozpracovanou metodikou práce, po vyslechnutí informačních zpráv náčelníků druhů vojsk a zástupců, velitel divize (pluku) pokračuje v práci na rozhodnutí a upřesnění zámyslu. Přijímání informačních zpráv je účelné rozdělit mezi velitele a náčelníka štábu. Zkrácení času docílíme tím budou-li náčelníci informovat velitele (náčelníka štábu) jen o těch otázkách, které je zajímají s tím, že operační oddělení co nejdříve zpracuje mapu rozhodnutí velitele. Práci všech náčelníků je účelné organizovat tak, aby po přednesení informací a návrhů okamžitě zakreslili do mapy rozhodnutí schválené úkoly podřízených vojsk.

Po vyslechnutí informačních zpráv náčelníků druhů vojsk, zástupců a náčelníka štábu velitel divize upřesňuje rozhodnutí. Na jeho základě štáb zpracovává bojová nařízení a předává je podřízeným kombinovaným způsobem (s využitím formalizované dokumentace prostředky ZAS, na oleátě, písemně a kurýrem). Cvičení „Sojuz—77“ ukázalo, že formalizovanou dokumentaci můžeme úspěšně používat také k předávání bojových nařízení. Zkušenosti potvrdily, že k doručení úkolů prostředky utajeného spojení s využitím formalizované dokumentace štáb divize potřeboval 15—20 minut a útvar 5—10 minut. Na předání písemných nařízení důstojníky — kurýry, v závislosti na vzdálenosti míst velení, bylo zapotřebí 30—120 minut.

Po předání bojových nařízení štáb pokračuje v plánování boje a rozpracovává různé dokumenty (bojový rozkaz, plány použití a zabezpečení atd.). Podle plánu kontroluje plnění vydaných nařízení.

Plánování je kolektivní práce. I přes omezený počet osob, které rozpracovávají

plán boje nebo operace, zúčastní se jí všechny prvky štábu, druhů vojsk a služby. Připravují potřebné propočty, podklady k rozhodnutí velitele a zpracovávají různé písemné dokumenty. Celková potřeba času pro konečné rozpracování rozhodnutí a ukončení plánování do značné míry závisí na tom, jak rychle docházejí podklady operačnímu oddělení od náčelníků druhů vojsk a služeb.

Důležitým prvkem a současně požadavkem na souběžnou metodu plánování je dokonalá znalost všech příslušníků daného štábu, ale také nadřízeného a podřízených štábů, celkové metodiky plánování, požadavků na rozpracování dokumentů, umění jejich formulování. Štáb se musí snažit o maximální snížení jejich množství, ale současně dbát na zpracování především těch dokumentů, které jsou nutné pro velení vojskům.

Velitelé a štáby, které se zúčastňují plánování, musí dokonale znát zvláštnosti válčičtí, pravděpodobného nepřítele, jeho organizaci, způsoby vedení boje, možnosti vlastních vojsk a na základě toho i formy plánování (hloubku úkolu, tempo útoku, přesunu atd.).

K docílení efektivnosti práce je výhodné z počtů jednotlivých služeb štábů svazků vytvářet funkční, dočasně pracující skupiny ke splnění jednotlivých úkolů. V jejich složení mohou být:

- velitelská skupina, jejíž úkolem je udržovat spojení s nadřízeným štábem, rozpracovávat rozhodnutí, doručovat úkoly podřízeným, získávat jejich hlášení, schvalovat rozhodnutí podřízených,

- plánovací skupina rozpracovává rozhodnutí velitele, zakresluje je do mapy a připravuje další bojové dokumenty,

- skupina směrových důstojníků, jejíž povinností je rozpracovávat předběžná a bojová nařízení pro podřízené, předávat je prostředky ZAS nebo osobně, získávat i hlášení od podřízených.

V průběhu plánování boje, zvláště v případě aktivní bojové činnosti nepřítele, vznikají určité potíže pro velitele a štáby při získávání velkého toku informací různými způsoby a při jejich zpracování. Zvláště to vyplývá ze zkušeností z takových cvičení kterých se zúčastňuje více stupňů velení. Informace, získané od nadřízeného velitele, podřízených a vlastního štábu, které dostává velitel a nejsou roztrženy a vyhodnoceny, zdržují ho od přijetí rozhodnutí a plánování boje. K vyřešení tohoto úkolu je účelné vytvářet ve štábech svazků z vlastních počtů střediska (skupiny) pro sběr, zobecnění, analýzu a zhodnocení získaných podkladů.

Důležitou podmínkou zvýšení účinnosti metody souběžného plánování je široké používání prostředků mechanizace velení a prostředků výpočetní techniky. Zkušenosti ze cvičení „Sojuz-77“ potvrdily, že k zabezpečení tohoto úkolu je nutné připravit odpovídající počet důstojníků štábu divize k zpracování výchozích podkladů k programování na samočinných počítačích a na místech zpracování podkladů, k hodnocení zpráv získaných strojovým zpracováním, k dovednému jejich využívání v procesu velení vojskům, včetně plánování boje. Vojskové štáby na taktickém stupni v současné době ještě nemají a patří do zavedení prvků polního automatizovaného systému velení nebudou mít k dispozici pohyblivá výpočetní střediska, vybavená samočinným počítačem. Doposud jsou jí vybaveny štáby svazů. V nejbližší době, s využitím šifrovací tech-

niky, budou však moci štáby svazků využívat výsledků práce střediska. Proto je nutné příslušníky těchto štábů k plnění úkolu připravovat.

V současné době někteří odborníci řadí plánování k hlavní činnosti štábu. Zdůrazňují, že úkolem velitele je rozpracování rozhodnutí, a úkolem štábu plánování, doručení nařízení podřízeným atd. Podle našeho názoru to je nesprávný přístup, protože plánování boje začíná již v průběhu rozpracování rozhodnutí, nemluvě o tom, že rozhodnutí velitele tvoří základ plánování. Velitel také v této otázce není jen postranním pozorovatelem, ale i tady má rozhodující úlohu, protože v hlavních otázkách plánování na konec rozhoduje on a schvaluje plány použití a zabezpečení.

Z toho všeho vyplývá, že metoda souběžného plánování má velkou perspektivu.

Časově sladěné pracovní grafikonky, které obsahují nejdůležitější činnost štábu, nejsou univerzální. Při častých změnách, které vznikají v průběhu přípravy rozhodnutí a plánování boje, musíme je využívat tvůrčím způsobem.

Souběžné plánování není samoúčelné. Jeho základem je potřeba zvýšit operativnost velení, dosáhnout toho, aby podřízené štáby přibližně ve stejné době zahajovaly plánování boje, rychle dostávaly bojový úkol a zahajovaly bojovou činnost v nevhodnější době.

K dalšímu zdokonalování souběžného plánování je potřeba zabezpečit vysokou operačně taktickou přípravu velitelů a štábů. Cílem je přijímat rychle zdůvodněná rozhodnutí a okamžitě je doručovat vojskům. Je důležité také vypracovat optimální styl práce na všech stupních velení. Kromě toho, zdokonalování souběžného plánování napomohou i některé další faktory:

- rozpracování a neustálé zdokonalování promyšlených, jednotných a sladěných grafikonů (metodik) práce velitelů a štábů několika stupňů;

- unifikace dokumentů pro plánování boje, zdokonalování jejich formy a obsahu, široké používání různých pomůcek, prostředků výpočetní techniky a přípravy podkladů v období plánování;

- hledání a zevšeobecnování optimálních metod doručení úkolů podřízeným, zvýšení úlohy časových norem se současným dosažením vysoké přesnosti a zdůvodnění.